

300

ANYS DESPRÉS

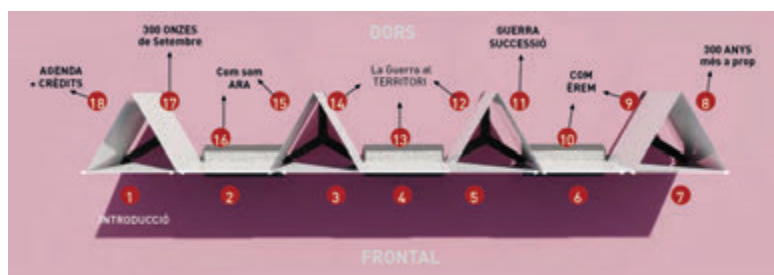
**GUIA DIDÀCTICA
EXPOSICIÓ**

INTRODUCCIÓ

L'exposició "300 anys després" és una mostra itinerant a l'aire lliure que va adreçada a tot tipus de públic, ja que està pensada per a espais urbans molt transitats. Ara bé, a l'hora d'estructurar i idear-ne els continguts, hem procurat que sigui adequada sobretot per als alumnes del cicle superior de l'Educació Primària i per als dels dos cicles de secundària (ESO d'una banda i Batxillerat i Cicles Formatius, d'altra), de manera que tots ells hi trobin elements interessants per completar o encetar reflexions fetes prèviament o després a la classe, amb l'ajuda del professor.

Per això, us presentem aquesta Guia Didàctica, dividida en diferents unitats didàctiques, segons quin sigui el nivell de l'alumnat. Hi trobareu un conjunt d'activitats ordenades, estructurades i articulades per a la consecució d'un objectiu clar: que els nostres infants i joves puguin entendre millor el present de Catalunya a partir de les dades bàsiques d'aquests 300 anys del nostre passat, a partir del que estem commemorant aquest 2014.

L'exposició és molt gràfica i està formada per dues parts ben diferenciades: el frontal i el dors. El frontal (7 plafons) és una il·lustració unitària, una ullada sintètica i resumida als 300 anys que van des de la desfeta de 1714 fins a l'actualitat. El dors (11 plafons), en canvi, s'atura i posa el focus en alguns aspectes concrets de la història. A més d'un plafó dedicat a cada municipi que acull l'exposició i un altre amb l'agenda d'activitats del Tricentenari, el dors té tres grans blocs amb informació específica de gran interès (Com érem al 1700, La Guerra de Successió i Com som ara).

INTRODUCCIÓ

Ajuntant la mirada genèrica (el frontal) amb la concreta (el dors), l'exposició pretén reflectir que, si bé Catalunya no ha recuperat en el vessant polític tot el que va perdre el 1714, tots els entrebancs històrics no han pogut impedir que hagi evolucionat, tant en l'àmbit polític com en el camp social, econòmic, cultural i científic, fins a tenir avui dia un gran potencial com a país. I, evidentment, té, com a segon objectiu, recordar els fets de 1714 i explicar-ne les circumstàncies que els van desencadenar.

La part frontal de l'exposició, presidida per un gran número 300 –fet a base d'ícones de la història recent i de tot el territori– és, com dèiem, més visual i genèrica. La línia temporal dels 300 anys està dividida, al llarg dels set plafons, en cinc franges horitzontals de diferents colors, que corresponen als àmbits següents: 1. Política; 2. Economia i Societat; 3. Cultura i pensament. 4. Tecnologia i ciència; i 5. Tradicions, festes i esports.

A la part dorsal, aquestes cinc franges reapareixen en els apartats “Com érem el 1700” i “Com som ara”. En canvi, desapareixen a la part central, dedicada a fer una dissecció, en clau de tot el territori català, de la Guerra de Successió.

INDICACIONS generals

L'exposició té un recorregut circular però es recomana començar la visita per la part frontal i anant avançant d'esquerra a dreta. Un cop acabat el frontal, es ressegueix al dors també d'esquerra a dreta, en el mateix sentit de la lectura.

Els continguts es poden treballar a partir de tres nivells de dificultat: l'un, bàsic o inicial, adreçat al cicle superior d'ensenyament primari (5è i 6è de Primària); un altre de mitjà, pensat per a l'alumnat d'ESO; i un de més alt, dirigit als grups d'ensenyaments postobligatoris (Batxillerat i Cicles Formatius). Evidentment, cada professor/a o mestre/a, segons la tipologia del seu grup-classe, pot decidir quin nivell és el més adequat per al seu alumnat.

La història dels segles XVIII, XIX i XX, element bàsic del frontal de l'exposició, forma part del currículum de 6è de Primària, 4t d'ESO i Batxillerat. Cal parar atenció a aquest fet, ja que aquest alumnat tindrà més complicitat amb l'exposició que el de 5è de Primària i 1r i 2n d'ESO. En el cas d'aquests cursos esmentats, les ciències socials les dediquen a estudiar la prehistòria, les grans civilitzacions, l'edat mitjana i, específicament a 2n d'ESO, també la història dels segles XVI i XVII. El mateix passa amb la matèria a 3r d'ESO, en què s'imparteixen continguts de geografia, demografia i desenvolupament, però no d'història.

Cal també decidir prèviament si ajuntem l'alumnat dels Cicles Formatius amb el de Batxillerat. La història és una matèria comuna a 1r de Batxillerat i la història del món contemporani és una matèria de la modalitat d'humanitats i ciències socials (on hi ha la història de Catalunya del segle XIX i XX). L'alumnat de Batxillerat, evidentment, tindrà més frescos els conceptes que no pas l'alumnat de Cicles Formatius.

INDICACIONS grups nivell

CICLE SUPERIOR PRIMÀRIA

Amb l'alumnat del cicle superior de Primària, caldrà donar més protagonisme a la part frontal, més gràfica i vistosa. Ens interessa que copsi qüestions bàsiques, més centrades en el nostre territori (no pretenguem internacionalitzar gaire la Guerra de Successió, per exemple); dates cabdals, personatges més decisius, les diferències més importants entre la forma de viure de fa tres-cents anys i la d'ara. Es tracta que l'alumnat pugui respondre a les qüestions que se li plantegin de forma breu i clara.

INDICACIONS grups nivell

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA (ESO)

L'alumnat d'ESO ha d'entrar a fons en qüestions de la història de Catalunya: conèixer-ne les institucions, els principals pensadors, les guerres i batalles més importants, els moviments i iniciatives que van influir decisivament en el que ara és el nostre present. Caldrà que l'alumnat tingui ben clares les raons que fan, de la Guerra de Successió, una guerra internacional. Convé també que incidim en la forma de viure de fa tres-cents anys, que en compreguin les diferències en la forma de vestir, del transport, l'accés als béns bàsics. Finalment, cal aprofitar l'exposició per incidir en qüestions d'economia i societat (sectors, comunicacions, demografia), tot comparant-ne dades d'abans i d'ara.

INDICACIONS grups nivell

BATXILLERAT I CICLES FORMATIUS

Pel que fa a Batxillerat i Cicles Formatius, caldrà parar esment en cada modalitat d'estudi triada per l'alumnat. Es pot aprofitar la part frontal de l'exposició per a prioritzar, segons l'àmbit, la temàtica que pot interessar més a cada alumne/a. L'àmbit de Ciència i tecnologia, per exemple, pot atreure més un grup de cycle formatiu d'automoció o de robòtica industrial. L'àmbit de Cultura i pensament, en canvi, encuriosirà més l'alumne/a de Batxillerat que, durant dos cursos, estudia la història de la filosofia. En qualsevol cas, es pot aprofitar la part frontal de l'exposició (complementant-la, si cal, amb dades del dors) perquè l'alumnat elabori una línia del temps centrada en l'àmbit que més li interessi.

Pel que fa a la part dorsal, ha d'invitar a la reflexió. L'alumnat ha de saber donar les seves raons, després del visionat de l'exposició, de per què commemorem encara fets de fa tres-cents anys. Ha de saber estructurar cronològicament les principals etapes de la Guerra de Successió, amb l'elaboració d'un mapa de la Península Ibèrica i un d'europèu, i detallar clarament la participació i la influència, si és que n'hi va haver, en el seu municipi. També hauria d'acabar coneixent les institucions catalanes i espanyoles del 1714 i saber quines han perviscut en el temps i quines s'han restablert els darrers anys (entendre, per exemple, la diferència entre la Generalitat del segle XVII i l'actual, entre les vegueries medievals i les actuals, etc.).

PROPOSTES treball

Sigui quina sigui la composició dels grups de la visita i l'agrupació per nivells escollida, us aconsellem de dedicar una sessió de classe (una hora, aproximadament) prèvia a la visita a l'exposició, i després, segons el nombre i la dificultat de les activitats triades, una altra hora per treballar-les i/o continuar-les a classe.

En els requadres que us presentem a continuació hi ha propostes de treball pensades per a cada nivell, a partir de tota una sèrie de tasques i preguntes que es formulen a l'alumnat i que ha de resoldre, bé individualment, bé dividit en petits grups.

NIVELL BÀSIC

Cicle Superior Primària

FRONTAL: 300 ANYS DESPRÉS

Busca en el número 300 gegant del frontal tres icones del 1700.
Dibuixa-les i explica'n el significat.

Busca en el número 300 gegant del frontal tres icones actuals.
Dibuixa-les i explica'n el significat.

Quina fou la primera línia
de ferrocarril de l'Estat?
(busca'n el lloc i la data) 33

Esmenta, ordenats cronològicament, tots els presidents de la Generalitat
del segle XX (abans i després de la guerra civil) 87, 89, 95, 118 i 120

Esmenta les fites històriques més importants que es van produir l'any del
teu naixement. Cal que una d'elles no figuri en el frontal de l'exposició.

Fes el mateix amb l'any del naixement del teu pare o de la teva mare. Si no
n'hi cap que sigui del mateix any, busca les més properes
cronològicament, tant enrere com endavant.

NIVELL BÀSIC

Cicle Superior Primària

DORS: COM ÉREM AL 1700

Quins quatre territoris conformen la Corona catalanoaragonesa? 163

Quines eren les quatre ciutats més poblades després de Barcelona? Quin lloc en el rànquing ocupen ara? Per què creus que hi ha tantes diferències? 176

Resumeix en cinc línies com era la teva població el 1700.

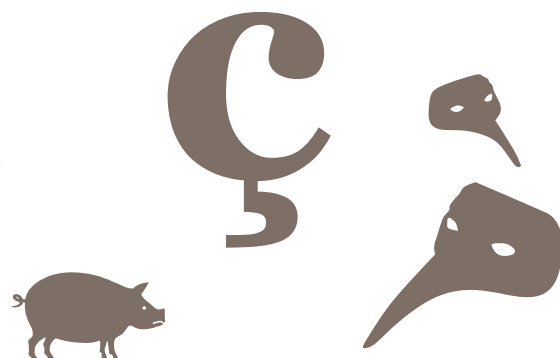
Per quina faceta artística era conegut Antonio Caldara?
Per què té protagonisme al nostre país? 188

Quina és la llengua d'ús habitual en tots els àmbits a Catalunya a principis del XVIII? Quines altres llengües són també força parlades als carrers? 186

Intenta imaginar un àpat en una llar catalana senzilla en un dia feiner de principis del segle XVIII? Quins plats et sembla que menjarien? 208 i 210

Quina és la festa més esbojarrada de l'any?
Creus que es continua celebrant de la mateixa manera avui? 202

Quines peces de vestir habituals el 1700 ja no es fan servir ara? 213 i 214

NIVELL BÀSIC

Cicle Superior Primària

DORS: LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

Quins dos prínceps, un de francès i un d'austríac, volien ser reis d'Espanya? 216

Quants països intervenen en la Guerra? 216

Elabora un mapa on figurin, des de la batalla d'Almansa, totes les places fortes que, de nord a sud, conquereix Felip V. 245 a 258

Esmenta tres viles cremades, si les hi ha, de la teva comarca. Si no n'hi ha cap, fes el mateix de les comarques més pròximes a la teva. 222 a 244

De tots els personatges que apareixen al punt titulat "Personatges destacats", n'hi ha dos que són executats públicament per les autoritats borbòniques. Quins són i on van néixer? 291 i 296-297

NIVELL BÀSIC

Cicle Superior Primària

DORS: COM SOM ARA

Sobre un mapa de Catalunya traça-hi les principals vies de comunicació actuals (tant de ferrocarrils com d'autopistes).
321, 322 i 323

Quantes persones van participar en la manifestació de la Diada del 2013 a Barcelona? 394 (300 Onzes de Setembre)

Digues dues institucions del 1700 que hem recuperat en l'actualitat? 302 i 214

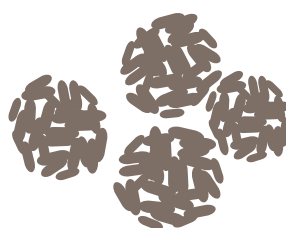
Elabora un calendari en què es reflecteixin les menges típiques de cada celebració al nostre país. 364

Esmenta deu festes importants del patrimoni català. 360

Quina relació té la festivitats de Sant Jordi amb el món editorial? 336

Quin segment de població és la que més fa servir Internet en la seva vida quotidiana? 347

Creus que homes i dones vestim més semblants ara que al 1700?
Per què? 369 i 370

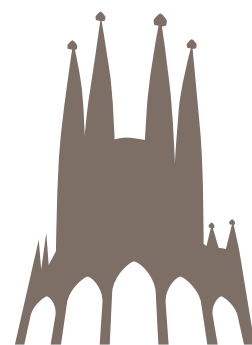
NIVELL MITJÀ

ESO

FRONTAL: 300 ANYS DESPRÉS

Anomena dos edificis modernistes que apareguin citats en el frontal. 50, 73, 103

Dividits en petits grups, seleccioneu, dels 161 fets històrics que se't presenten, els vint que cregueu més cabdals per a la història del nostre país, siguin de l'àmbit temàtic que siguin.

Què eren els Cors d'en Clavé i quin any van nàixer? 34

Què son les Bases de Manresa?
Van tenir cap efecte pràctic? 57

Quin any s'inaugura el Liceu?
I el Teatre Nacional de Catalunya? 32 i 137

Quan es fa la primera comunicació telefònica de l'Estat i entre quines dues ciutats? 45

Busca les 4 fites històriques que apareixen sobre castellers i compara-les. Per què creus que entre la segona i la tercera passen 130 anys? 18, 35, 121 i 138

Quants anys va estar Catalunya sense cap diari en català durant el segle XX? 94 i 117

NIVELL MITJÀ

ESO

DORS: COM ÉREM AL 1700

Sobre un mapa de Catalunya, compara les cinc ciutats més poblades del 1700 amb les actuals. A part de Barcelona, n'hi ha alguna que continua estant en el top 5? 176

Per quina faceta artística era conegut Antoni Viladomat? 192

Digues el nom de cadascuna de les peces de roba que porta la família del 1700 dibuixada. 213 i 214

Busca el nom d'un científic important de l'època. 197

De quin país venia principalment la immigració a Catalunya durant el segle XVII? 178

Esmenta el nom de tres institucions catalanes de l'època. 164

Per què s'anomenen miquelets els soldats catalans? 200

NIVELL MITJÀ

ESO

DORS: LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

Qui era el Carrasplet? I qui era Bac de Roda? Tenen punts en comú?
Acaben la seva vida d'una manera similar o no? 289 i 291

Quina batalla marca l'inici de la
invasió de Catalunya? 220

D'on ve la paraula "botifler"? 217

Resumeix en tres línies quina participació va tenir el teu municipi en la
Guerra [això probablement cal buscar-ho en el plafó 8: 300 anys de més a
prop]

Per què creus que la Guerra de Successió és una guerra internacional? 215

Anomena les quatre viles cremades més properes al teu municipi. 222 a 244

Explica què es va fer amb el cos del general Josep Moragues un cop
executat. 296 i 297

Justifica per què Antoni de Villarroya es posa
al costat de les tropes catalanes el 1710. 299

Quina és l'única plaça forta catalana que va
estar en tot moment en mans de les tropes borbòniques? 255

NIVELL MITJÀ

ESO

DORS: COM SOM ARA

Quants escons té el Parlament de Catalunya? Cita el primer i el darrer partit en nombre d'escons de la composició política actual de la cambra?

306 i 307

Explica les diferències entre municipi, comarca, vegueria i província. Quin dels quatre sistemes és considerat imposat a Catalunya? 312 a 315

Explica per què Catalunya és una plaça gastronòmica important. 346

En quins esports Catalunya és capdavantera? 365 i 366

Amb l'ajut del mapa situat al plafó 13, localitza cinc de les poblacions de Catalunya amb major superfície de terme municipal.

Quines tradicions festives del 1700 s'han mantingut fins als nostres dies? 361 i 362

Esmenta tres arguments per justificar que Catalunya és un país capdavanter en ciència i tecnologia.

350 a 356

NIVELL ALT

Batxillerat i C. Formatius

FRONTAL: 300 ANYS DESPRÉS

Què era la Mancomunitat de Catalunya? 77

Quants Estatuts d'Autonomia ha tingut Catalunya i en quins anys es van aprovar? 87, 119 i 147

Quina era la relació de Catalunya amb Espanya durant la 1a i la 2a República?

Tria un dels cinc àmbits temàtics i elabora una línia del temps amb els deu personatges i deu fets que consideris més rellevants.

Per quins motius s'aixeca Barcelona contra Espartero el 1842? 31

Indica clarament les principals conseqüències del Decret de Nova Planta. 3

Busca i cita quatre obres literàries en català que apareguin citades. Indica de quins autors. 14, 26, 53, 58, 61 i 106

Quins són els principals túnels viaris que hi ha a Catalunya, quines comarques uneixen i quins anys van ser oberts? 97 i 124

Quins clubs esportius surten citats i quantes vegades cadascun? 64, 78, 99, 102, 113, 131 i 152.

NIVELL ALT

Batxillerat i C. Formatius

DORS: COM ÉREM AL 1700

L'aiguardent és el primer producte d'exportació del 1700. Sabries dir quin era el segon i el tercer? 173

Explica detalladament què eren les Constitucions Catalanes 166

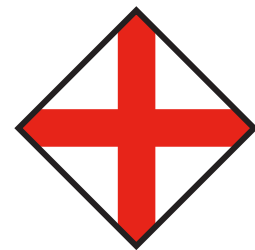
Com veus que Catalunya lluités per la seva llibertat col·lectiva com a poble mentre al carrer es venien esclaus? 183

Compara les quatre llengües més habituals al carrer avui dia amb les del 1700. 186

Quines diferències hi ha entre els Tres Braços de les Corts Catalanes i la Conferència dels Tres Comuns? 165 i 169

Redacta una crònica periodística de 20 línies sobre el Carnestoltes de Barcelona de 1705. 202

Compara el paper del tabac en l'economia de principis del segle XVIII amb el que té en l'economia d'avui dia. 180

NIVELL ALT

Batxillerat i C. Formatius

DORS: LA GUERRA DE SUCCESSION

Elabora un mapa de la Península Ibèrica i un d'Europa que mostrin cronològicament les principals etapes de la Guerra de Successió. 215 a 221

Esbrina quina és la postura de l'Església davant el conflicte. 217

Justifica el protagonisme de Vic i els vigatans en l'inici de la guerra. 217, 276 i 278

Justifica per què els catalans s'alien amb els Àustries. 217

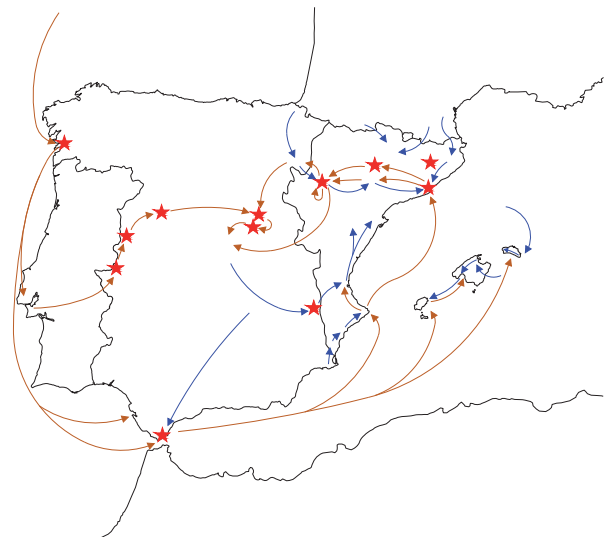
Per què dels partidaris de Felip V se'n diu "botiflers"?
Amb quin sentit ha passat aquest mot al llenguatge actual? 217

Què suposa per a Catalunya el Tractat d'Utrecht? 220

En què es reconverteix la Seu quan cau Lleida el 1707? 252

Quines eren les places fortes pròximes a fronteres (frontera amb França, amb el Regne d'Aragó i el Regne de València)?
248, 251, 252, 255 i 258

Què és l'expedició del Diputat Militar i quines poblacions catalanes va recórrer?
281 i mapa

NIVELL ALT

Batxillerat i C. Formatius

DORS: LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

Quins personatges destacats no són militars i explica les seves professions o dedicacions durant el període de la Guerra de Successió. 292, 294 i 300

Busca tres municipis citats en aquest bloc que tinguessin més habitants el 1717 que no pas ara. Per què creus que han perdut població en tres segles, quan la majoria n'han guanyat, i alguns molta? 230, 232, 271 i 273

NIVELL ALT

Batxillerat i C. Formatius

DORS: COM SOM ARA

Esbrina quines competències no té actualment Catalunya. Per què et sembla que no les té? 303

Quin subjecte polític del país va voler recuperar en l'actualitat les vegueries? 314

En algun moment de la història Catalunya ha estat realment independent? Justifica la resposta. 167

Elabora un gràfic que reflecteixi els sectors industrials més importants a Catalunya avui. 324 a 330

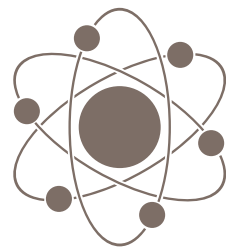
Per què creus que Catalunya ha escollit la data d'una derrota per fer-ne la seva Diada Nacional? 371 a 394

Explica la importància de l'energia nuclear en la producció energètica actual de Catalunya. 329

Busca el nom de la darrera obra publicada de cadascun dels autors citats al punt 339 (Lletres en alça). 339

Quins autors del punt 341 (També en castellà) encara són vius i quins autors ja estan morts. 341

Esbrina els noms de les quatre universitats catalanes, la seu central de les quals no està ubicada a Barcelona. 349

NIVELL ALT

Batxillerat i C. Formatius

DORS: COM SOM ARA

Busca en quines dates s'ha celebrat enguany el Mobile World Congress de Barcelona i quants assistents ha tingut. 355

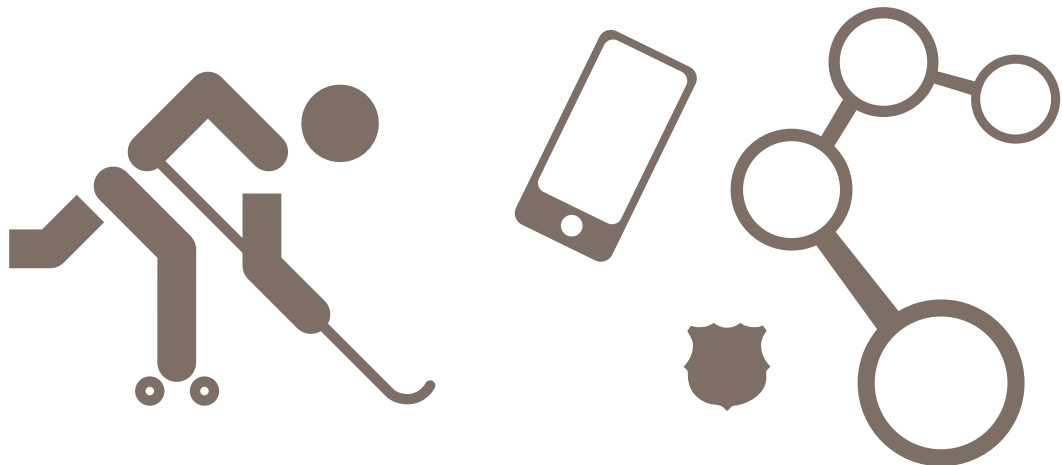
Explica què és i com funciona el Sincrotró Alba? 354

Digues en quines ciutats o comarques catalanes es practiquen més els següents esports: bàsquet, hoquei patins, hoquei herba, rugbi, waterpolo. 366

Cita tres clubs esportius de la teva ciutat o comarca que no tinguin com a esport principal el futbol. 368

Explica els avantatges i desavantatges dels "texans" davant d'altres tipus de pantalons. 369

Digues si estàs d'acord o no amb aquesta frase i per què: "Existeixen avui un gran nombre de peces unisex que vesteixen indistintament homes i dones " 369

Idea original, conceptualització i direcció del projecte: Reunió de Papaia

Continguts: Joan Vila i Triadú

Direcció d'art: Pere Moles

Il·lustracions: Jordi Planellas

Disseny gràfic: Tito Farré

Guia didàctica: Agustí Clua

Aplicació mòbils: Guillem Solé i Pau Ballart

Producció: Susanna Molino

Coordinació general: Jordi Solé

1714 / 2014

**Generalitat
de Catalunya**